

ціальної системи. Досягнення цієї мети включає як запровадження рейтингування компаній за показником соціальної відповідальності, так і оприлюднення компаніями своїх річних соціальних звітів (у західній бізнес-практиці — звітів зі сталого розвитку) з включення до них даних щодо діяльності компанії у соціальній сфері та у сфері захисту довкілля. Подібні соціальні звіти будуть виконувати як суто інформаційну функцію, так і свідчитимуть про рівень впровадження у вітчизняну практику загальноприйнятих у світі стандартів корпоративного управління.

Лише при реалізації системи таких першочергових заходів у сфері соціалізації діяльності вітчизняного бізнесу стане можливою практична реалізація в Україні соціально-економічного курсу, зорієнтованого на поліпшення рівня і якості життя населення, а також наближення соціальних стандартів у країні до загальноцивілізаційних, європейських норм соціальної держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Потенціал України та його реалізація. Спільний аналітичний звіт Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України та Національного банку України. — К. — 2008. — 109 с.

2. The Conference Board // www.conference-board.org/economics

В. М. Турчина, асистент,
кафедра управління персоналом та економіки праці,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОЇ СУСПІЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Суспільна ефективність праці тісно пов'язана з соціально-економічною політикою держави, яка через систему методів стимулювання і регулювання управляє формуванням ринкової економіки. З другого боку, суспільна ефективність праці пов'язана з діяльністю конкретних економічних суб'єктів, котрі визначають своє місце на ринку, активно взаємодіючи з оточуючим навколишнім середовищем у пошуках шляхів адаптації до її змін.

Задля забезпечення розвитку України як соціальної держави і її наближення до європейських країн за рівнем життя особливо важливим є спрямування державної політики на підвищення, в першу чергу, соціальної ефективності праці. Її зміст ми вбачаємо в поліпшенні міри задоволення матеріальних і духовних потреб працюючого населення, основним джерелом доходів якого є винагорода за працю. Підвищення соціальної ефективності має стати базисом для задоволення соціальних і духовних потреб, що забезпечуються спільно особистим розвитком та збагаченням знаннями в процесі праці, з одного боку, та розширенням можливостей для реалізації культурних та позапрофесійних інтересів, з другого.

Підвищення економічної ефективності праці також є важливим, оскільки саме воно має бути першопричиною підвищення доходності організацій, внаслідок зростання конкурентоспроможності та раціонального ведення оперативної діяльності. Крім того, висока економічна ефективність праці є фінансовим базисом подальших інвестицій у людський капітал суспільства за усвідомленої його ролі в економічному зростанні країни.

Фактори, що впливають на сукупну ефективність праці, мають переважно економічно-правовий і нормативний характер. Вони створюють матеріальні, адміністративні і методичні основи для підвищення сукупної ефективності праці і залежать від ролі держави і уряду в сприянні економічним суб'єктам у роботі з підвищення ефективності праці; підтримки умов чесної конкуренції між організаціями в усіх сферах; унеможливленні підвищення доходності та прибутковості організацій внаслідок фінансових махінацій; підвищеній увазі до захисту прав і відсутності дискримінації працівників у соціально-трудовах відносинах.

До шляхів сприяння зацікавленості власників організацій у підвищенні соціальної та економічної ефективності праці можна віднести: вдосконалення нормативно-правового забезпечення управління ефективністю праці; посилення економічних стимулів через податково-бюджетну, грошово-кредитну, інвестиційну, структурну політики держави, що визначають фінансові можливості та віддачу інвестицій в економіку; а також соціальну політику (політику зайнятості, доходів, соціального захисту населення, розвиток людського потенціалу країни) [1, с. 409]; створення бази науково-методичного забезпечення і інформації для суб'єктів економіки [2].

Конкретний окремо взятий суб'єкт економічної діяльності вплинути на дію даних факторів не може, він може лише врахо-

увати їх вплив у процесі свого функціонування, будуючи стратегію і тактику своєї поведінки таким чином, щоб максимально використати надані сприятливі можливості і згладжувати їх деструктивний вплив [3, с. 55—59].

Такі заходи не означають посилення тиску на бізнес, вони спрямовані на встановлення чесних правил гри для всіх юридичних суб'єктів, на розстановку пріоритетів, що відповідали б національним інтересам та з відповідальністю усвідомлювались всіма членами суспільства. Також вони спрямовані на розкриття і максимальне використання трудового потенціалу нашого суспільства, і, в першу чергу, творчого та інноваційного.

Рівень ефективності праці і його підвищення визначає динаміку ВВП і слугує основним критерієм ефективності управління в ринкових умовах. Ефективність праці забезпечує тісний зв'язок розвитку і розширення економічної системи зі збільшенням платоспроможного попиту населення. Це визначає роль і практичне значення управління ефективністю праці на всіх рівнях економіки [4, с. 413].

Посилення економічних стимулів на макрорівні визначається державною економічною політикою регулювання макроекономічних явищ. Держава регулює сукупний попит і реальний національний дохід за допомогою державних витрат, трансфертних виплат і оподаткування.

Макроекономічні стани та рівень ефективності праці мають взаємний циклічний вплив. Так, стан платоспроможного попиту (попит на товари та послуги, забезпечений грошовими коштами покупців) впливає на обсяги ВВП, ВНД, ЧНД та НД, оскільки з підвищенням його обсягів загальна кількість реалізованих товарів і послуг збільшується. Разом з тим, підвищення рівня ефективності праці в державі сприяє збільшенню платоспроможного попиту населення за рахунок більш ефективного використання ресурсу праці.

Рівень оплати праці можна розглядати як державний інструмент управління ефективністю праці та ефективності діяльності компанії через розмір мінімальної заробітної плати. Встановлюючи мінімальний розмір оплати праці держава може підвищувати або стримувати зростання ефективності праці. Підвищення мінімального розміру оплати праці зумовлює відповідно більш високий рівень середньої заробітної плати в організаціях і тим самим визначає об'єктивну необхідність підвищення ефективності праці [5, с. 224—227].

Про державне регулювання заробітної плати та інших соціальних стандартів написано і сказано багато, і дана проблема не

втрапить своєї актуальності, допоки влада не зуміє гарантувати такі їх розміри, що забезпечуватимуть хоча б базові потреби працюючого населення і дозволять їм замислюватись над можливостями задоволення потреб верхніх шаблів.

Загалом, в арсеналі держави є низка методів стимулювання підвищення ефективності праці. Дія макрорівневих факторів впливу на рівень суспільної ефективності праці проявляється через вплив системи державного регулювання і стимулювання (рис. 1).

Рис. 1. Методи управління ефективністю праці (макрорівень управління)

Перелічені методи певною мірою згладжують дію ринкових механізмів, регулюють їх і створюють сприятливе (або несприятливе) середовище для підвищення ефективності праці. При цьому економічними інструментами управління на макрорівні виступають система цін і тарифів, податки, фінансово-кредитні інструменти тощо.

Виходячи з наведеного, можна стверджувати, що держава володіє достатнім інструментарієм для забезпечення стабільних умов соціально-економічного розвитку шляхом стимулювання і підтримки розвитку мікрорівневих економічних систем. Ще раз підкреслимо, що умовою такого розвитку має стати свідоме домінування соціальних пріоритетів на всіх рівнях функціонування

економіки. Це необхідно і для наближення відповідності України задекларованому в основному її Законі (Конституції) — статусу соціальної держави.

За оцінкою А. М. Колота, одним з найбільш значимих чинників, що дестабілізує соціально-трудова сферу, є низька, неадекватна потребам сьогодення роль держави у забезпеченні її стійкого розвитку [6, с. 3—8]. Сучасна економічна політика орієнтована на короткостроковий період і вже сьогодні немає жодних підстав для позитивних прогнозів за умови продовження існуючої практики.

Зубожіння значної частини населення країни, особливо соціально вразливих верств, збільшення соціальної прірви між сільським і міським населенням, поглиблення розшарування доходів свідчить про невідповідність державних засобів, що використовуються, виконати її місію як гаранта захисту прав людини та становлення соціальної держави. Принципово важливим є розширення можливостей людей для прояву своїх здібностей у процесі праці, адекватна їй винагорода, створення умов для працівників забезпечити нормальний рівень життя як результат власної праці, сформувані відчуття патріотизму до нашої держави в усіх представників суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник / [А. М. Колот, О. А. Грішнова, О. О. Герасименко та ін.]; за наук ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. — К.: КНЕУ, 2009. — 711 с.
2. Факторы и резервы, обеспечивающие рост производительности труда в экономике рыночного типа [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://thebookdeal.com/book_90_glava_62_Uplata_naloga_po_posrednichesk.html
3. *Ильяшенко С. Н.* Экономический механизм управления инновационным развитием в условиях экономики переходного периода. // Вісник Сумського державного університету: Серія Економіка. — 1999 р. — № 3 (14).
4. *Одегов Ю. Г., Руденко Г. Г., Бабынина Л. С.* Экономика труда: Учебник. В 2 т. Т. 2. — М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2007. — 924 с.
5. *Пасека А. С.* Соціально-економічні чинники підвищення продуктивності праці. / Управління розвитком: Збірник наукових статей. — ХНЕУ, № 4, 2006.
6. *Колот А. М.* Діалектика економічного і соціального розвитку як предмет соціальних досліджень // Україна: аспекти праці. — 2011. № 5. — 2011.